КОНТУРНЫЯ КАРТЫ

ФІЗІЧНАЯ ГЕАГРАФІЯ

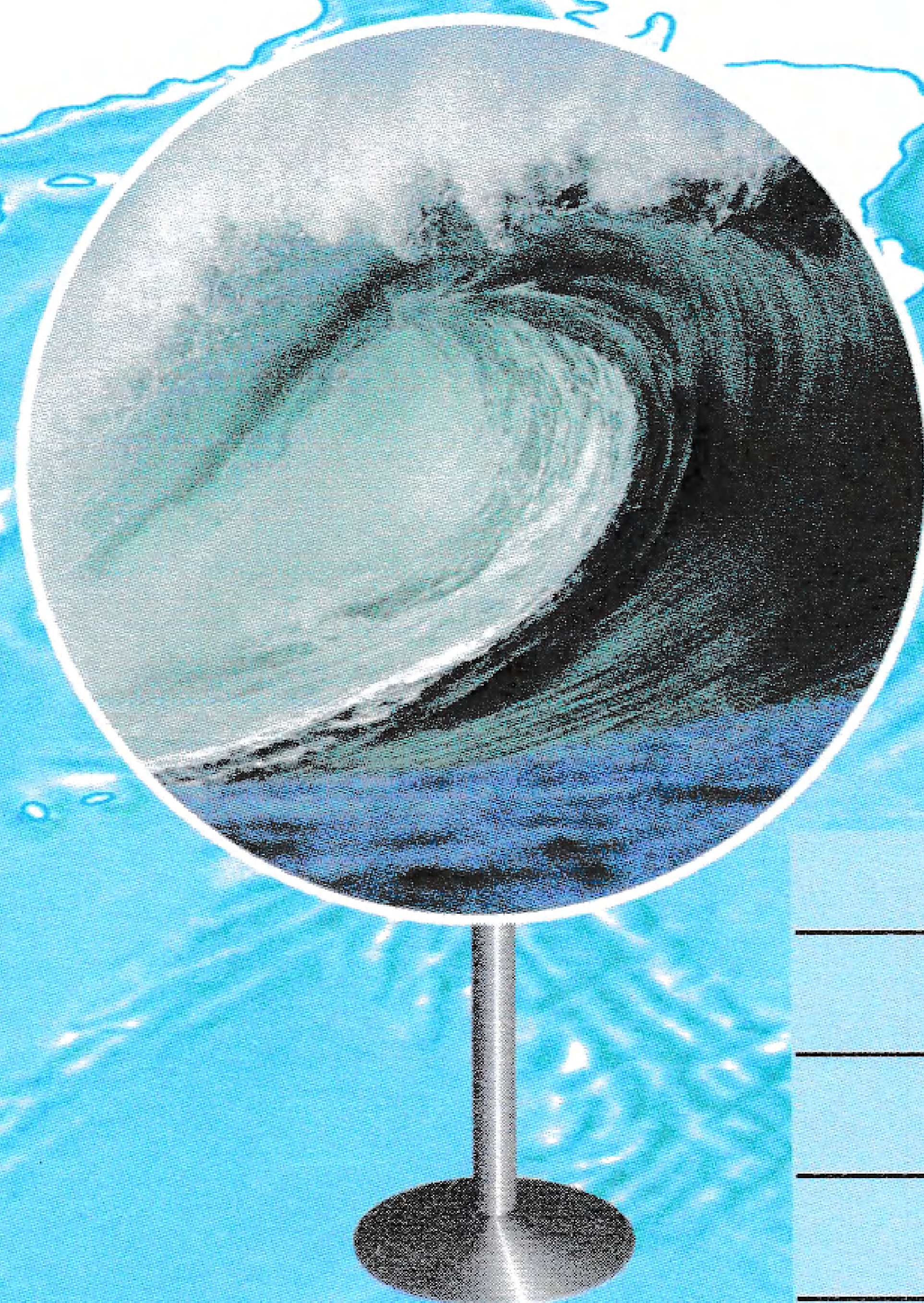




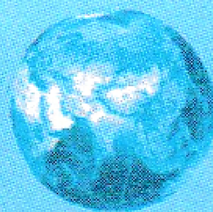
6 клас

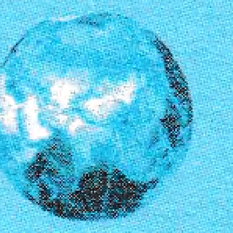
Рэкамендавана Навукова-метадычнай установай „Нацыянальны інстытут адукацыі" Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь





Мінск
„Белкартаграфія"
2017







Парады ад Васі Ватэрпасава і Насці Земляведавай: Як працаваць з контурнымі картамі

Контурныя карты – гэта асобы від геаграфічных карт, на якія нанесены толькі некаторыя элементы карт (градусная сетка, контуры мацерыкоў і інш.), змешчаных у вучэбным атласе. На іх з дапамогай умоўных абазначэнняў можна адлюстраваць любыя геаграфічныя аб'екты, з'явы і працэсы.

Працуючы з контурнымі картамі, вучні могуць ствараць уласныя карты, запамінаючы прасторавае размяшчэнне вывучаемых геаграфічных аб'ектаў і з'яў. Абавязковыя для запамінання геаграфічныя назвы выдзелены ў заданнях курсіўным шрыфтам блакітнага колеру. Поўны пералік гэтых аб'ектаў змешчаны на стар. 28 контурных карт.

Каб навучыцца складаць карты і якасна засвоіць вывучаемы матэрыял, для кожнай карты прапанаваны заданні. Для іх выканання неабходна выкарыстоўваць вучэбны дапаможнік і вучэбны атлас. Стварэнне ўласнай карты на аснове контурнай патрабуе ад вучня акуратнасці, дакладнасці і захавання шэрагу правіл.

Перад пачаткам работы з контурнай картай

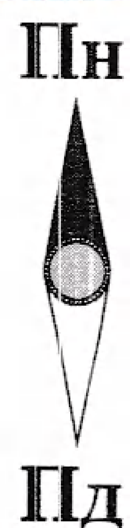
- Вызначце ўмоўныя знакі, якія вы будзеце выкарыстоўваць для карты. Калі ў заданнях яны не прапанаваны, то вы можаце распрацаваць іх самастойна. Умоўныя знакі не павінны быць вельмі вялікія. Усе ўмоўныя знакі, якія вы наносіце на контурную карту, трэба ўнесці ў легенду.
- Падбярыце канцылярскія прыналежнасці, якія спатрэбяцца вам пры выкананні прапанаваных заданняў. Звярніце ўвагу на тое, што для работы з контурнай картай неабходны простыя і каляровыя алоўкі, каляровыя ручкі і празрыстая лінейка. Фламастары, маркеры, васковыя алоўкі, гуаш (акварэльныя і іншыя фарбы), мел не выкарыстоўваюцца!
- Выберыце карты вучэбнага атласа і матэрыял вучэбнага дапаможніка, якія вам будуць патрэбны.
- Уважліва прачытайце заданні, звярнуўшы ўвагу на тое, што канкрэтна вы павінны зрабіць: падпісаць назву або лічбу, нанесці значок або намаляваць стрэлку.

Запомніце!

Аб'екты наносяць на контурную карту дакладна, выкарыстоўваючы для арыенціра лініі градуснай сеткі, берагавую лінію мацерыкоў або ракі. Пры гэтым важна звярацца з адпаведнай картай атласа. Подпісы назваў геаграфічных аб'ектаў не павінны перасякацца і нагрувашчвацца адзін на адзін. Каб не сапсаваць ліст контурнай карты, не варта моцна націскаць на аловак. Пісаць трэба друкаванымі літарамі, яны выглядаюць больш акуратна, незалежна ад почырку.

Заўвага: не ўсе заданні абавязковыя для выканання, іх аб'ём вызначаецца настаўнікам.

Пн



Пд

Вучымся чытаць план мясцовасці

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

 Пункты пачатку і заканчэння маршруту

 Месцы прыпынкаў на маршруце, іх нумары

 Напрамак руху групы на маршруце

Маштаб 1:10 000

у 1 сантыметры 100 метраў

м 200 160 120 80 40 0 200 м

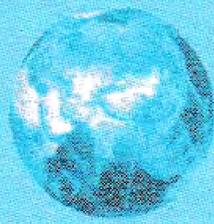
Суцэльныя гарызанталі праведзены праз 1 метр

Практычная работа № 1.

Чытанне плана мясцовасці. Вызначэнне азімутаў і напрамкаў па зададзеных азімутах з дапамогай компаса.

Заданні:

(1) Нанясіце на план мясцовасці ломанай лініяй схему шляху руху групы турыстаў, выкарыстоўваючы апісанне маршруту. Абазначце значкамі пункты пачатку і заканчэння маршруту, месцы прыпынкаў, лічбамі – іх нумары, стрэлкамі – адрэзкі руху. Умоўныя знакі пры неабходнасці глядзіце ў вучэбным атласе на стар. 2–3 **(2 балы)**.





Група турыстаў сабралася ў паход, каб пазнаёміцца з наваколлем свайго населенага пункта – г. Гарадзец. Збор групы быў прызначаны на спартыўнай пляцоўцы каля школы. Адсюль турысты рушылі па вуліцы Набярэжнай у бок перасячэння з вуліцай Кастрычніцкай.

Далей група пайшла па тратуары ўздоўж Кастрычніцкай вуліцы да перасячэння аўтамабільных дарог. Тут падарожнікі першы раз спыніліся, каб зверыцца з планам мясцовасці.

Затым турыстычная група ўзяла курс на адзнаку з абсалютнай вышынёй 163,3 м, размешчаную на схіле ўзгорка. Па дарозе група мінула рэдкі лес і высечку. Дабраўшыся да пункта прызначэння на прасецы, група спынілася на кароткі прывал. Агледзеўшы бліжні лес, падарожнікі пераканаліся, што асноўныя пароды дрэў у лесе – елка і хвоя.

Пасля група накіравалася да старога ветрака. На гэтым прывале дзеці пазнаёміліся з асаблівасцямі работы млына, а кіраўнік групы расказаў ім гісторыю яго пабудовы і выкарыстання.

Пасля адпачынку турысты накіраваліся да пясчанага кар'ера, на паўднёвай ускраіне якога зноў спыніліся, каб зарыентавацца, куды ісці далей.

Ад гэтага пункта яны накіраваліся да калодзежа ў вёсцы Зарэчча. Спатоліўшы смагу і крыху адпачыўшы, група пайшла далей да паромнай пераправы. На пароме турысты перабраліся на правы бераг ракі Камышоўка.

Далей падарожнікі накіраваліся да чыгуначнай станцыі – канцавога пункта іх паходу.

2 Вызначце азімуты:

а) на пясчаны кар'ер ад млына **(1 бал)**: ____________________;

б) на канцавы пункт маршруту ад пункта пачатку маршруту **(1 бал)**: ________

3 Пры дапамозе маштабу вызначце агульную працягласць маршруту **(2 балы)**:

____

____

____

4 Абазначце:

а) сіняй лініяй – участкі маршруту, на якіх адзнакі абсалютнай вышыні мясцовасці павялічваліся **(1 бал)**;

б) зялёнай лініяй – участкі маршруту, на якіх адзнакі абсалютнай вышыні мясцовасці змяншаліся **(1 бал)**.

5 Вызначце адзнакі абсалютных вышынь на прыпынку № 5, а таксама ў пункце заканчэння маршруту па якім рухаецца група.

Прыпынак № 5 **(1 бал)** ____________________ м.

Пункт заканчэння маршруту **(1 бал)** ____________________ м.

Ацаніце свой узровень умення працаваць з планам мясцовасці	
Да 6 балаў	*выкарыстайце яшчэ адну спробу*
6–7	*знаток*
8	*эрудыт*
9	*эксперт*
10	*прафесіянал*

Заходняе паўшар'е

Паўночны полюс

Анадыр

Паўночны палярны круг

Вініпег

Вашынгтон

Сан-Францыска

° ш. ° д.

•A

Паўночны тропік

Мехіка

0° Экватар 180° 170° 160° 130° 120° 100° 90° 80° 50° 40° 30° 0°

Ліма

Бразілія

° ш. ° д.

° ш. ° д.

Паўднёвы тропік

Санцьяга

•B

Паўднёвы палярны круг

Паўднёвы полюс

ПАЎНОЧНАЕ ПАЎШАР'Е

0° Экватар

ПАЎДНЁВАЕ ПАЎШАР'Е

МАЦЕРЫКОВАЕ ПАЎШАР'Е

Экватар

Заданні:

1 Знаёмімся з паралелямі.

1) Выдзеліце лінію экватара жоўтым колерам.

2) Упішыце ў пустыя авалы прапушчаныя значэнні паралелей:

а) Паўночнага паўшар'я – сінім колерам;

б) Паўднёвага паўшар'я – ружовым колерам.

3) Падпішыце чорным колерам назвы мацерыкоў, якія перасякаюць:

а) паралель 50° пн. ш.;

б) паралель 20° пд. ш.

4) Падкрэсліце хвалістай лініяй назвы мацерыкоў, якія перасякаюцца лініяй экватара.

2 Знаёмімся з мерыдыянамі.

1) Выдзеліце лінію нулявога мерыдыяна карычневым колерам.

2) Упішыце ў пустыя авалы прапушчаныя значэнні мерыдыянаў:

а) Заходняга паўшар'я – чорным колерам;

б) Усходняга паўшар'я – зялёным колерам.

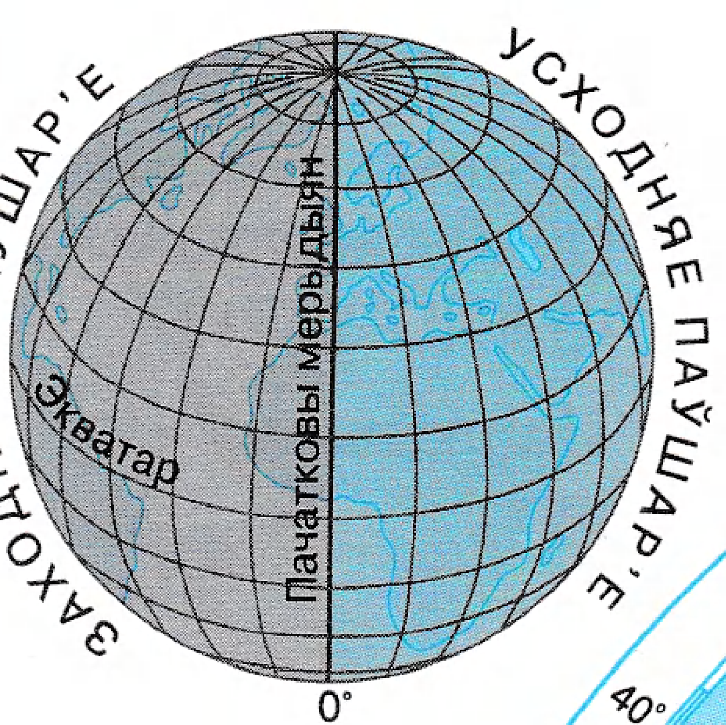
3) Падпішыце чорным колерам назвы астравоў, якія перасякаюць:

а) мерыдыян 40° з. д.;

б) мерыдыян 50° у. д.

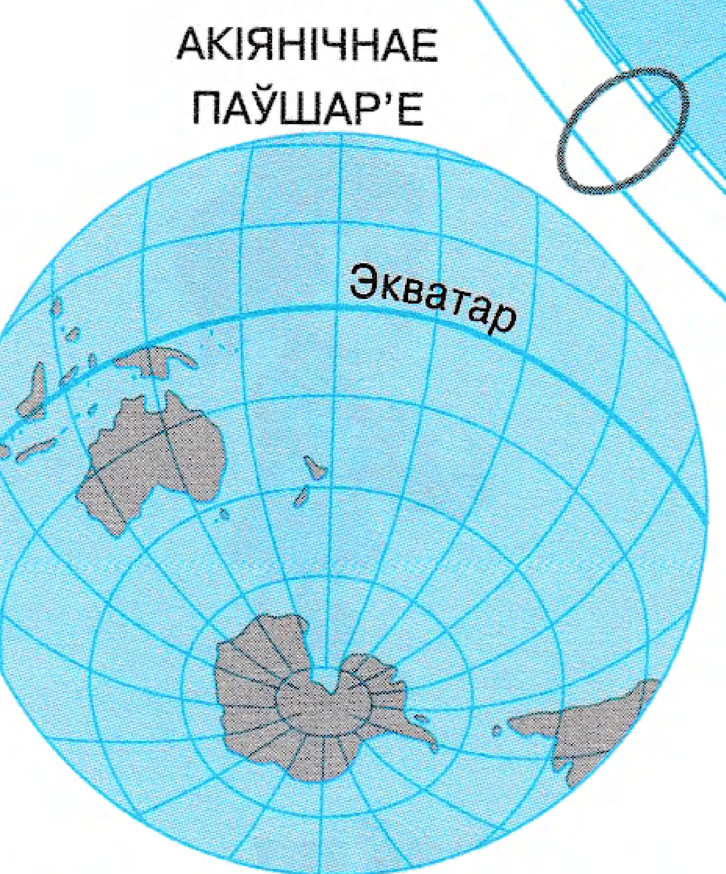
4) Падкрэсліце пункцірнай лініяй назвы тых мацерыкоў, якія перасякаюцца нулявым мерыдыянам.





Усходняе паўшар'е

Паўночны полюс
Паўночны палярны круг
Анадыр
Дыксан
Мурманск
Мінск
Парыж
Новасібірск
Улан-Батар
Пекін
Токіа
Сіань
Афіны
Тэгеран
Каір
Паўночны тропік
Нью-Дэлі
Дакар
Адэн
Бангкок
Маніла
Адыс-Абеба
Экватар
Кіншаса
Б
Дарвін
Паўднёвы тропік
Перта
Кейптаўн
Канбера
Паўднёвы палярны круг
Паўднёвы полюс
Ш.
Д.
0°
10°
20°
30°
40°
50°
60°
70°
80°
100°
110°
140°





3. З пунктаў А, Б, В стрэлкамі абазначце напрамкі на поўнач, поўдзень, захад, усход.

4. Вызначце геаграфічныя каардынаты аб'ектаў, абазначаных умоўным знакам ◈ (на карце іх 5). Адказ запішыце побач з аб'ектамі на карце.

5. Вызначце геаграфічныя каардынаты сталіцы нашай Радзімы______________________.

6. Вызначце па геаграфічных каардынатах месцазнаходжанне пунктаў (гл. табліцу) і запішыце ў пустых квадрацiках іх нумары на карце.

Пункт	Геаграфічныя каардынаты	Пункт	Геаграфічныя каардынаты
1	15°пн. ш. 50° у. д.	6	60°пд. ш. 80°у. д.
2	30° пн. ш. 120 у. д.	7	10°пн. ш. 70° з. д.
3	50° пд. ш. 30°у. д.	8	40°пд. ш. 90° з. д.
4	20°пн. ш. 170° з. д.	9	10°пд. ш. 170° у. д.
5	60°пн. ш. 20° у. д.	10	20°пд. ш. 70° у. д.

Маштаб 1:100 000 000 (у 1 см 1000 км)

Заходняе паўшар'е

Паўночны полюс
Паўночны палярны круг
Анадыр
Вініпег
Вашынгтон
Сан-Францыска
Паўночны тропік
Мехіка
Каракас
Экватар
Ліма
Ла-Пас
Бразілія
Паўднёвы тропік
Санцьяга
Паўднёвы палярны круг
Паўднёвы полюс

УМОЎНЫЯ

(1) Пункты маршруту (лічбы абазначаюц нумар пункта)

→ Напрамак руху



Практычная работа № 2.
Вызначэнне геаграфічных каардынат па картах і нанясенне геаграфічных аб'ектаў па зададзеных каардынатах на контурную карту.

Заданні:

(1) Абазначце стрэлкамі маршрут падарожжа шасцікласнікаў Васі і Насці па прапанаваным апісанні (кожны правільна зроблены крок ацэньваецца ў **1 бал**):

Крок 1. З пункта 1 (10° пн. ш., 20° у. д.) дзеці адправіліся на поўнач да 30° пн. ш. і апынуліся ў пункце 2.

Крок 2. З пункта 2 іх шлях ляжаў _______________ у пункт 3 (30° пн. ш., 100° у. д.).

Крок 3. Потым ад пункта 3 Вася і Насця накіраваліся ў Паўднёвае паўшар'е строга на поўдзень да 40-й паралелі, да пункта 4, яго каардынаты ____° ____.ш. ____° ____.д.

Крок 4. З пункта 4 дзеці перамясціліся да пункта 5 (40° пд. ш., 70° з. д.) па азімуце ___________.

Крок 5. Канцавы пункт маршруту шасцікласнікаў – пункт 6 – мае шырыню 90° пд. ш. і называецца _______________________________.

ЗНАКІ

пункт перасячэння экватара

пункт перасячэння нулявога мерыдыяна

Усходняе паўшар'е

Паўночны полюс
Паўночны палярны круг
Анадыр
Дыксан
Мурманск
Парыж
Мінск
Новасібірск
Улан-Батар
Пекін
Токіа
Афіны
Тэгеран
Сіань
Каір
Паўночны тропік
Нью-Дэлі
Дакар
Маніла
Адэн
Бангкок
Адыс-Абеба
Экватар
Кіншаса
Дарвін
Паўднёвы тропік
Перта
Кейптаўн
Канбера
Паўднёвы палярны круг
Паўднёвы полюс



2 Прааналізуйце шлях Васі і Насці:

а) абвядзіце зялёнымі кружкамі самыя паўночныя пункты маршруту **(1 бал)**;

б) адзначце значком пункт на карце, дзе маршрут перасёк экватар, і вызначце яго геаграфічныя каардынаты ________________ (значок выберыце самастойна і ўнясіце ў легенду) **(1 бал)**;

в) адзначце значком пункт на карце, дзе шлях дзяцей перасёк нулявы мерыдыян, і падпішыце яго каардынаты ________________ (значок выберыце самастойна і ўнясіце ў легенду) **(1 бал)**;

г) вызначце працягласць шляху шасцікласнікаў (у км) ад пункта 1 да пункта 2 **(1 бал)**: ________________________.

д) вызначце працягласць шляху дзяцей (у км) ад пункта 2 да пункта 3 **(1 бал)**: ____________ .

Ацаніце свой узровень умення працаваць з картай	
Да 6 балаў	*выкарыстайце яшчэ адну спробу*
6–7	*знаток*
8	*эрудыт*
9	*эксперт*
10	*прафесіянал*

Маштаб 1:100 000 000 (у 1 см 1000 км)



Даследуем будову зямной кары

140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход

60° 40° 20° 0° 20°

Паўночны палярны круг

Паўночны тропік

Экватар

Паўднёвы тропік

Паўднёвы палярны круг

120° 100° 80° 60° 40° 20° 0° 20°

Антарктыда

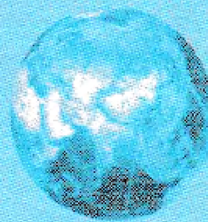
на захад 0° на ўсход 20°
ад Грынвіча ад Грынвіча

40° 60° 80° 100° 120° 140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80°

80°

Паўднёвы полюс

Паўднёвы палярны круг



Заданні:

1 Запішыце ў кружкі нумары пунктаў, якія размешчаны ў межах буйных літасферных пліт, па зададзеных геаграфічных каардынатах.

Пункты	Геаграфічныя каардынаты	Літасферная пліта
1	50° пн. ш. 90° у. д.	Еўразійская
2	20° пд. ш. 120° у. д.	Інда-Аўстралійская
3	40° пн ш. 100° з. д.	Паўночна-Амерыканская
4	10° пд. ш. 60° з. д.	Паўднёва-Амерыканская
5	0° ш. 30° у. д.	Афрыканская
6	80° пд. ш. 60° у. д.	Антарктычная
7	10° пд. ш. 170° з. д.	Ціхаакіянская

2 Падпішыце на карце назвы буйных літасферных пліт.

3 Выкарыстоўваючы карту вучэбнага атласа на стар. 12–13, адзначце ўчасткі, дзе літасферныя пліты:
а) рассоўваюцца – зялёнай лініяй;
б) сутыкаюцца – карычневай лініяй.

4 Выдзеліце рознымі колерамі асноўныя сейсмічныя паясы: Альпійска-Гімалайскі, Ціхаакіянскі, Сярэдзінна-Атлантычны.



...УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

5 Нанясіце па геаграфічных каардынатах на контурную карту вулканы і падпішыце іх назвы. Значок унясіце ў легенду.
Везувій (41° пн. ш. 15° у. д.),
Кіліманджара (4° пд. ш. 38° у. д.),
Кракатау (6° пд. ш. 105° у. д.),
Арысаба (19° пн. ш. 98° з. д.),
Эрэбус (77° пд. ш. 168° у. д.).

Маштаб 1:80 000 000 (у 1 см 800 км)



140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход а

60°

Паўночны палярны круг

40°

Апалачы

Паўночны тропік

20°

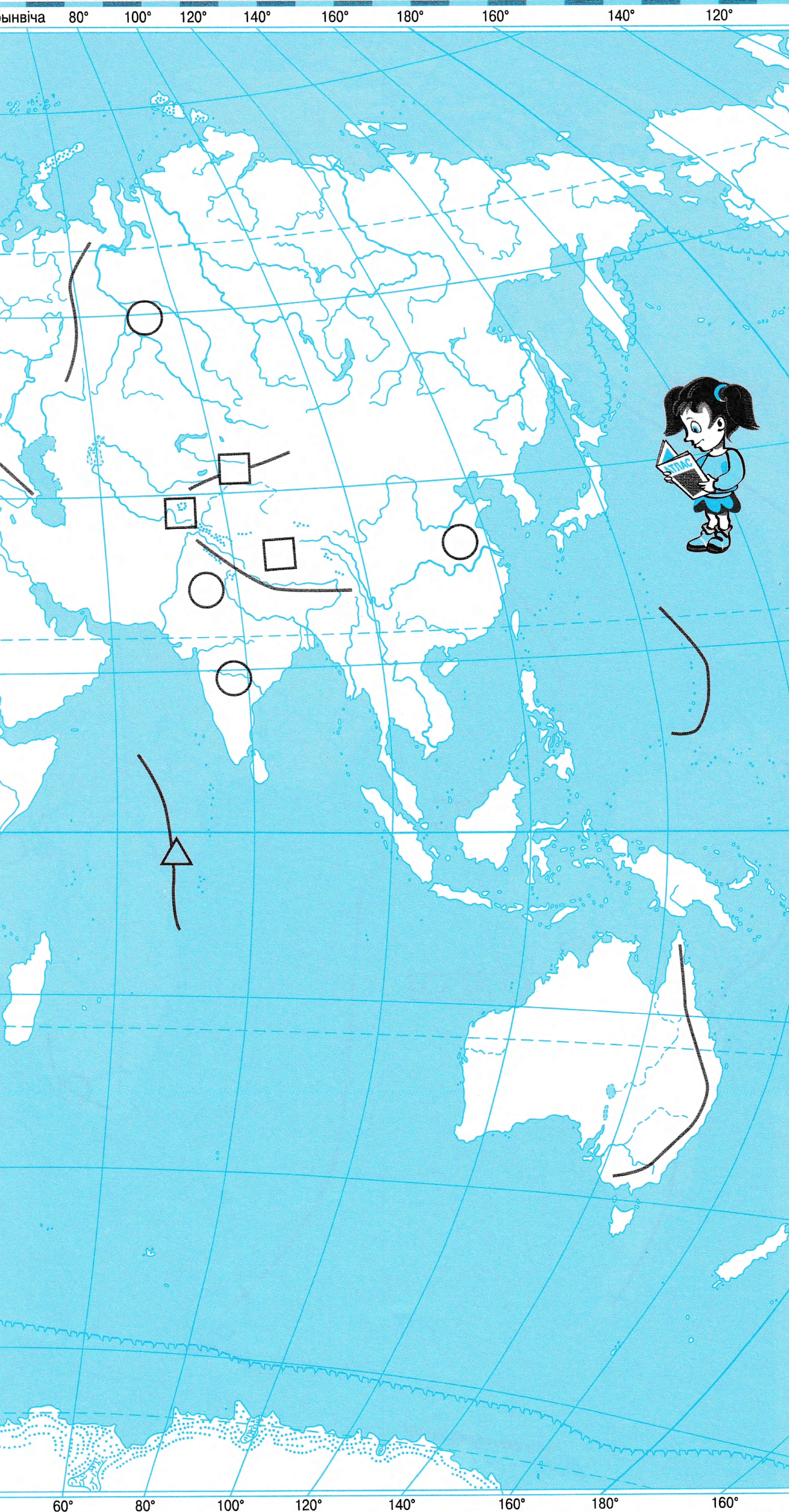
Экватар

0°



Паўднёвы палярны круг

100° 80° 60° 40° 20° 0° 20°



Заданні:

① Абазначце на карце асноўныя формы рэльефу.

1) Падпішыце:

формы рэльефу сушы:

горы – *Альпы, Атлас, Вялікі Водападзельны хрыбет, Каўказ, Анды, Уральскія, Гімалаі, Кардыльеры;*

раўніны – *Усходне-Еўрапейская раўніна, Лаўрэнційскае ўзвышша, Амазонская нізіна, Сярэднесібірскае пласкагор'е, упадзіна Гхор* (значком **—**);

формы рэльефу дна Сусветнага акіяна – *Сярэдзінна-Атлантычны хрыбет, катлавіна Амундсена, Пайночна-Усходняя катлавіна, Марыянскі жолаб.*

2) Запішыце лічбы, якімі абазначаны **горы** – у квадрацікі, **раўніны сушы** – у кружочкі, **формы рэльефу дна Сусветнага акіяна** – у трохвугольнікі:

1 – *Вялікая Кітайская раўніна,* **2** – *Тыбецкае нагор'е,* **3** – *Бразільскае пласкагор'е,* **4** – *пласкагор'е Дэкан,* **5** – *горы Цянь-Шань,* **6** – *Усходне-Афрыканскае пласкагор'е,* **7** – *нагор'е Памір,* **8** – *Заходне-Сібірская раўніна,* **9** – *Цэнтральныя раўніны,* **10** – *Інда-Гангская нізіна,* **11** – *катлавіна Конга,* **12** – *Аравійска-Індыйскі хрыбет,* **13** – *Усходне-Ціха- акіянскае падняцце,* **14** – *хрыбет Гакеля.*

② Выкарыстоўваючы матэрыялы §13 вучэбнага дапаможніка і вучэбнага атласа на стар. 6, абазначце літарамі побач з назвамі форм рэльефу:

В – высокія горы,
С – сярэднія горы,
Н – нізкія горы,
Нз – нізіны,
Уп – упадзіны,
Узв – узвышшы,
Пл – пласкагор'і,
САХ – сярэдзінна-акіянічныя хрыбты,
ГУ – глыбакаводныя ўпадзіны,
К – катлавіны дна Сусветнага акіяна.

③ Нанясіце адзнакі абсалютных вышынь: самай высокай вяршыні свету, самай нізкай упадзіны сушы і самай глыбокай упадзіны дна Сусветнага акіяна.

Маштаб 1:80 000 000 (у 1 см 800 км)



Правяраем сябе. Падарожнічаем па гарах, раўнінах сушы і дне Сусветнага акіяна

140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход а

60°

Паўночны палярны круг

40°

Паўночны тропік

20°

19° пн. ш., 98° з. д.

Экватар

0°

15° пд. ш., 45° з. д.

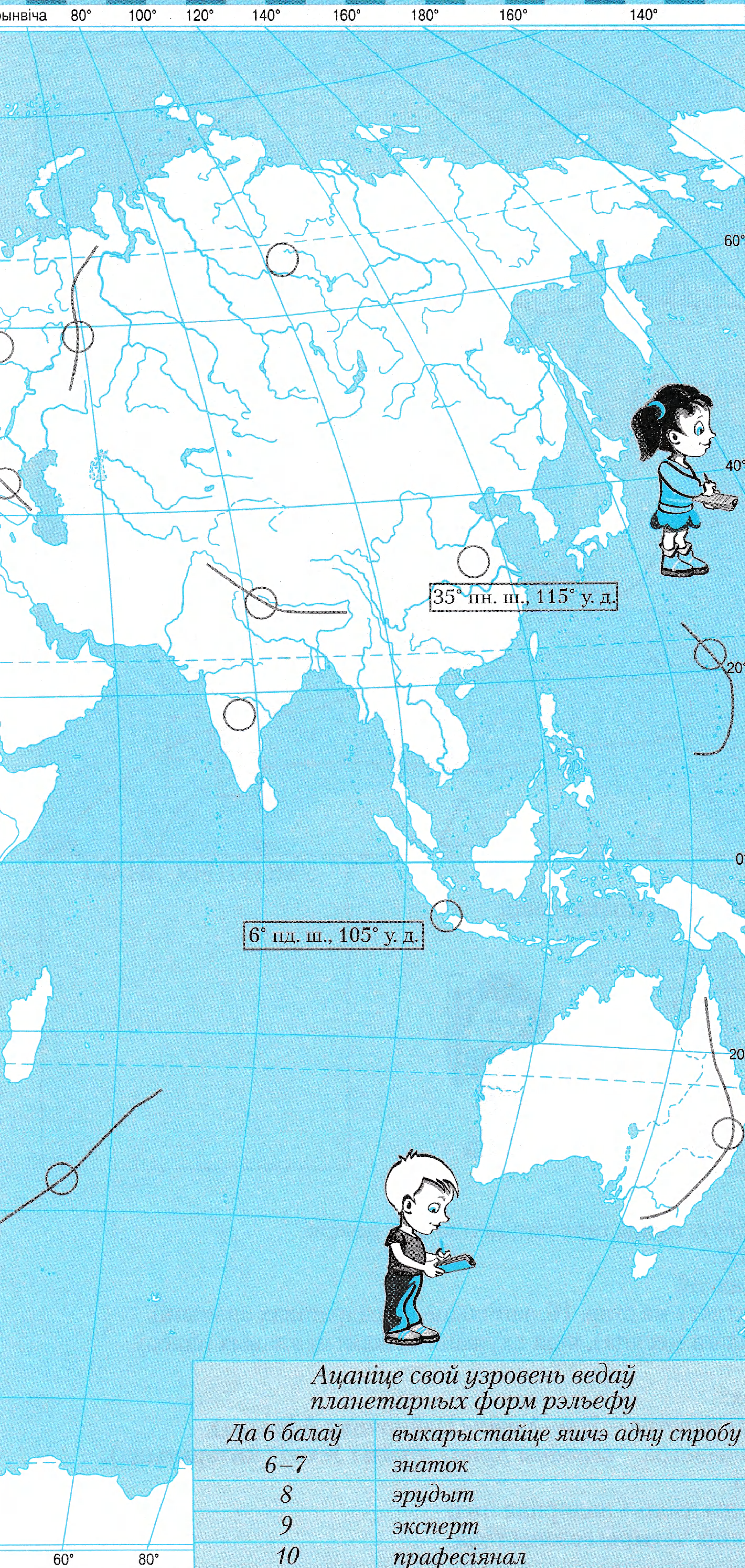
20°

Паўднёвы тропік

Паўднёвы палярны круг

120° 100° 80° 60° 40° 20° 0° 20° 40

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ



Ацаніце свой узровень ведаў планетарных форм рэльефу	
Да 6 балаў	*выкарыстайце яшчэ адну спробу*
6–7	*знаток*
8	*эрудыт*
9	*эксперт*
10	*прафесіянал*

Заданні:

1 Шасцікласнікі Вася і Насця ажыццяўлялі віртуальнае падарожжа па свеце, вывучаючы асноўныя формы рэльефу. Вася адзначаў на контурнай карце пункты маршруту кружочкамі, а Насця фіксавала іх назвы ў табліцы.

Злучыце паслядоўна стрэлкамі пункты маршруту па запісах Насці і пранумаруйце іх у табліцы і на карце **(4 балы)**.

Пункты	Запісы Насці
	Марыянскі жолаб
	горы Гімалаі
	Вялікая Кітайская раўніна
	Уральскія горы
	Усходне-Еўрапейская раўніна
	горы Атлас
	горы Кардыльеры
	вулкан Арысаба
	Сярэдзінна-Атлантычны хрыбет
	вулкан Кіліманджара
	Бразільскае пласкагор'е
	горы Анды
	Паўночна-Усходняя катлавіна
	Вялікі Водападзельны хрыбет
	вулкан Кракатау
	упадзіна Гхор

2 Абвядзіце чырвоным кружочкам лічбы, якія абазначаюць:
а) самую высокую кропку нашай планеты **(0,5 бала)**;
б) самую нізкую кропку нашай планеты **(0,5 бала)**;
в) форму рэльефу, на якой знаходзіцца ваша мясцовасць **(0,5 бала)**.

3 Абазначце значком (**!**) аб'екты маршруту, дзе трэба быць асцярожнымі, таму што яны знаходзяцца ў сейсманебяспечных раёнах **(2 балы)**.

4 Абвядзіце кружочкі, якія не ўвайшлі ў маршрут падарожжа:
а) раўніны – зялёным **(0,5 бала)**;
б) горы – чорным **(0,5 бала)**;
в) формы рэльефу дна Сусветнага акіяна – сінім **(0,5 бала)**.

5 Прадоўжыце маршрут падарожжа, дапоўніўшы яго двума цікавымі, на ваш погляд, аб'ектамі літасферы (**+ 0,5 бала** за кожны цікавы аб'ект).



180° 120° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход ад Грынвіча 60° 120° 180° 80° 120°

Паўночны палярны круг

40° 40°

Паўночны тропік

0° Экватар 0°

Паўднёвы тропік

40° 40°

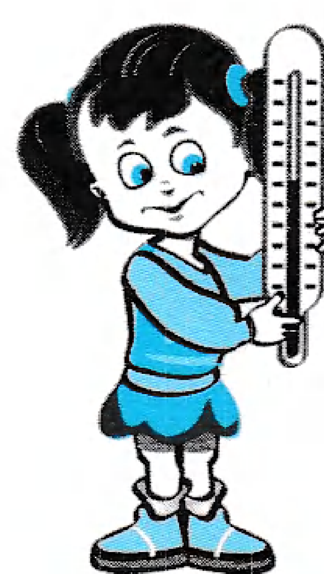
Паўднёвы палярны круг

180° 120° 60° 0° 60° 120° 180° 160°

Заданні:

1. Падпішыце ў кружочках цеплавыя паясы ў адпаведнасці з прапанаванымі абазначэннямі:

Гарачы пояс	Г
Умераны пояс Паўночнага паўшар'я Умераны пояс Паўднёвага паўшар'я	Упн Упд
Халодны пояс Паўночнага паўшар'я Халодны пояс Паўднёвага паўшар'я	Хпн Хпд
Пояс марозу Паўночнага паўшар'я Пояс марозу Паўднёвага паўшар'я	Мпн Мпд



УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

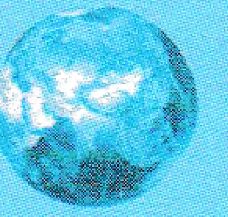
2. Абвядзіце:
а) аранжавай лініяй паўночную і паўднёвую межы гарачага цеплавога пояса;
б) сінімі лініямі – межы умераных паясоў;
в) зялёнымі лініямі – межы халодных паясоў.

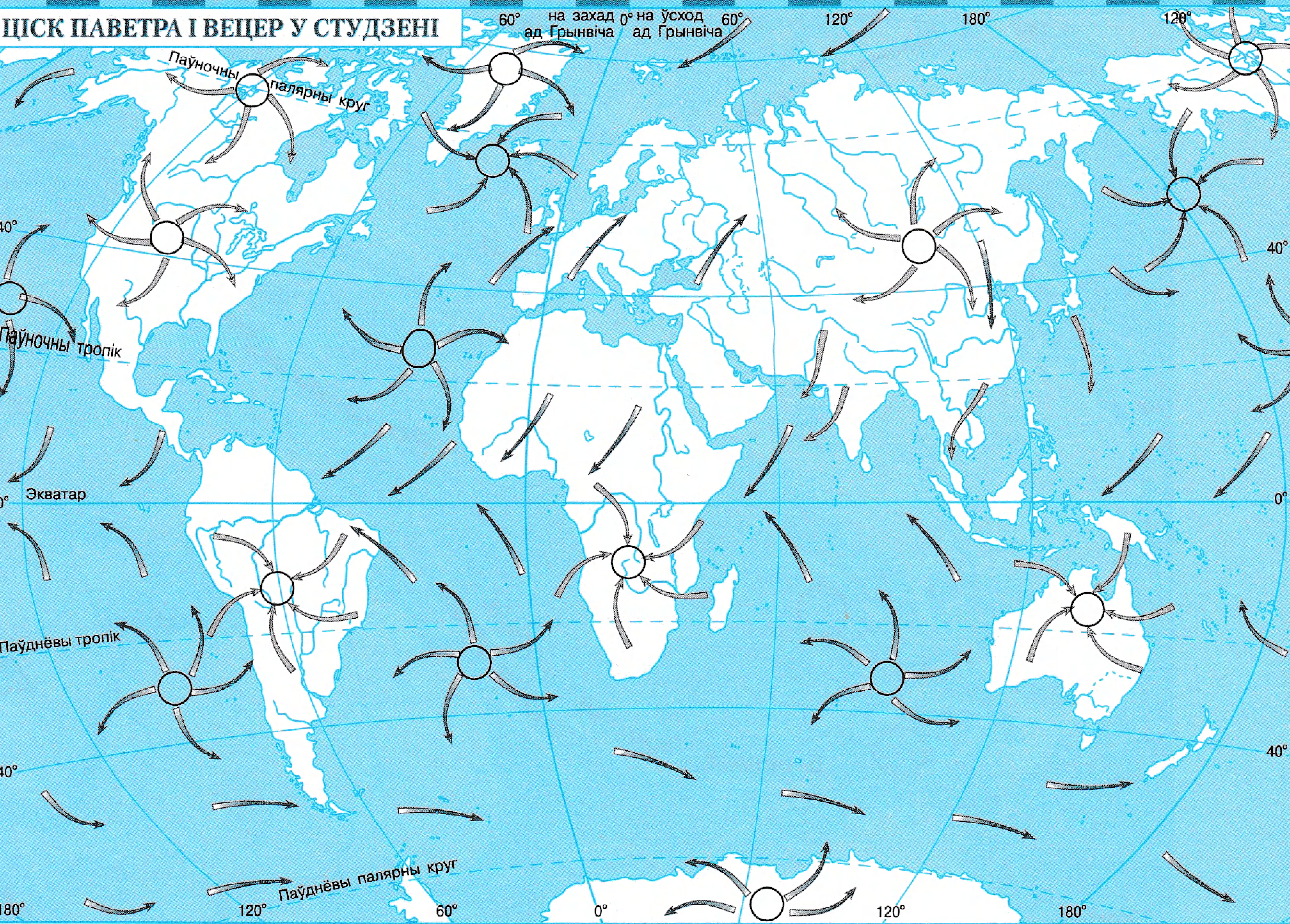
3. Выкарыстоўваючы карту вучэбнага атласа на стар. 16, запішыце ў квадрацiках значэнні ізатэрмаў (сярэдніх гадавых і самага цёплага месяца), якія служаць межамі цеплавых паясоў. Унясіце іх у легенду карты.

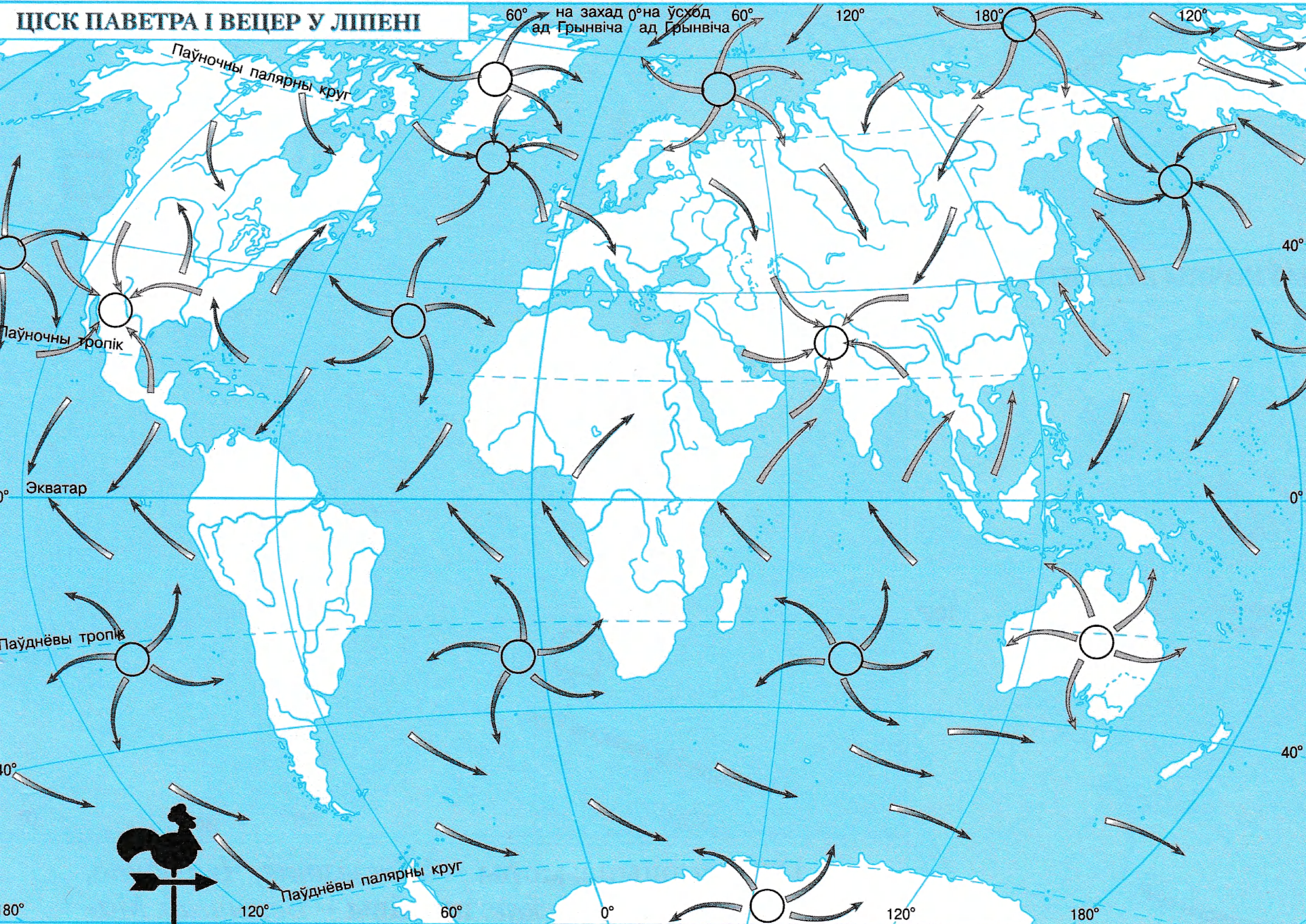
4. Адзначце значкамі ў трохвугольніках:
а) + – абсалютны максімум тэмпературы паветра – Эль-Азізія (Паўночная Афрыка);
б) – – абсалютны мінімум тэмпературы паветра – *станцыі Купал Фудзі і Усход* (Антарктыда).

5. Выдзеліце рознымі відамі штрыхоўкі:
а) ⬚ – вобласці, дзе назіраюцца палярны дзень і палярная ноч;
б) ▨ – вобласці, дзе выразна выяўляюцца чатыры сезоны года.

Маштаб 1:150 000 000 (у 1 см 1 500 км)







Заданні:

1 Абазначце літарамі вобласці фарміравання:
а) **В** – пастаянна высокага ціску;
б) **Н** – пастаянна нізкага ціску.

Для выканання задання скарыстайцеся картамі вучэбнага атласа на стар. 17.

2 Абвядзіце стрэлкі, якія паказваюць напрамкі:
а) пасатаў – чорным колерам;
б) заходніх вятроў – зялёным колерам;
в) вятроў палярных абласцей – карычневым колерам.

3 Абазначце штрыхоўкай вобласць на зямным шары, дзе можна на парусным судне (выкарыстоўваючы толькі сілу ветру) здзейсніць кругасветнае падарожжа.

4 Успомніце, як змяняецца напрамак мусонаў па сезонах года (выкарыстайце матэрыял §18 вучэбнага дапаможніка), і абвядзіце стрэлкі:
а) зімняга мусону ў Еўразіі – сінім колерам;
б) летніх мусонаў у Еўразіі – ружовым колерам.

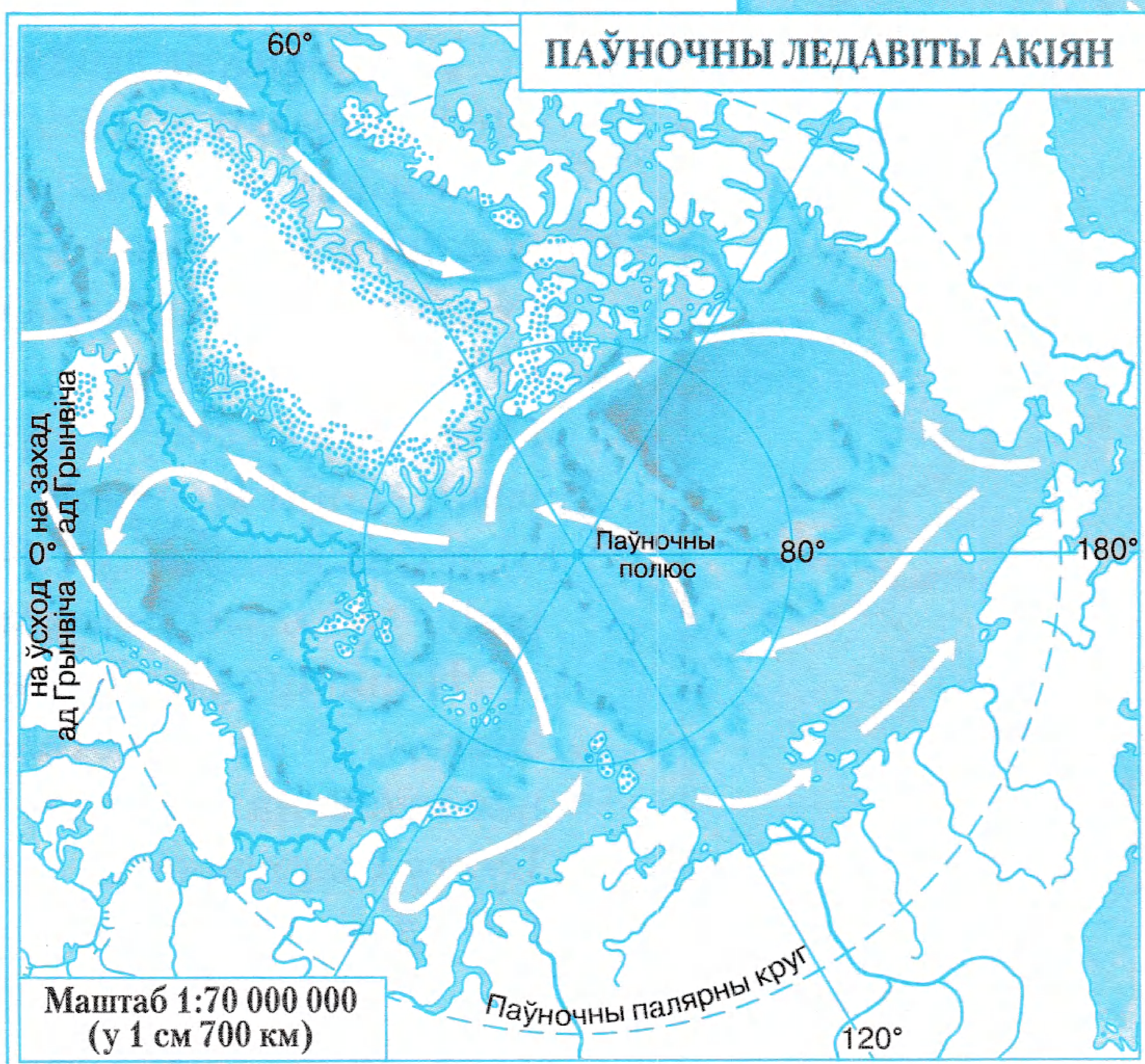
5 Нанясіце ўмоўным знакам ◎ самае ветранае месца на планеце – Бухту Садружнасці (66°пд. ш. 142°у. д.).

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ



УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

180°
120°
80°
на захад ад Грынвіча
Паўночны палярны круг
ЛАБРАДОРСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
ПАЎНОЧНА-АТЛАНТЫЧНАЕ ЦЯЧЭННЕ
40°
Паўночны тропік
ПАЎНОЧНАЕ ПАСАТНАЕ ЦЯЧЭННЕ
КАНАРСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
0° Экватар
ПАЎДНЁВАЕ ПАСАТНАЕ ЦЯЧЭННЕ
ПЕРУАНСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
БРАЗІЛЬСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
БЕНГЕЛЬСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
САМАЛІЙСКАЕ ЦЯЧЭННЕ
Паўднёвы палярны круг
120°
60°
80°
0°

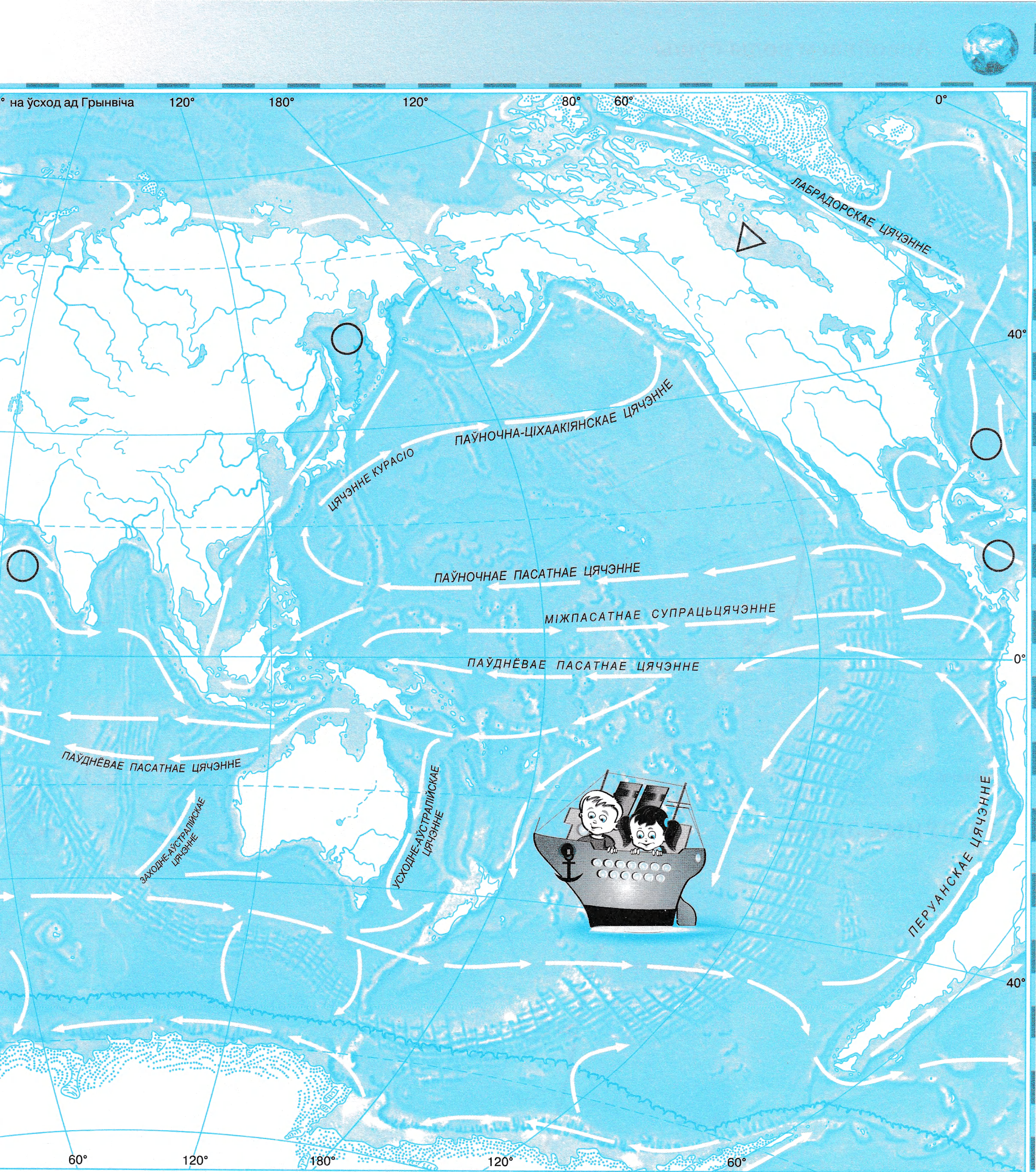


Заданні:

1. Падпішыце назвы акіянаў: *Ціхі, Атлантычны, Індыйскі, Паўночны Ледавіты.*
2. Нанясіце на карту аб'екты Сусветнага акіяна.

1) Падпішыце: **моры** – *Міжземнае, Чырвонае, Чорнае, Балтыйскае;* **пралівы** – *Берынгаў, Магеланаў, Гібралтарскі;* **залівы** – *Гвінейскі, Бенгальскі, Вялікі Аўстралійскі, Мексіканскі.*

2) Абазначце сімваламі і запішыце з дапамогай адпаведных умоўных знакаў: ◯ **моры** (М1 – *Саргасава*, М2 – *Аравійскае*, М3 – *Карыбскае*, М4 – *Ахоцкае*); △ **залівы** (З1 –*Гудзонаў*,



З2 – *Персідскі*); □ **пралівы** (П1 – *Мазамбікскі*, П2 – *Дрэйка*).

Абвядзіце значкі ўнутраных мораў сінім колерам, ускраінных – зялёным.

③ Абвядзіце цячэнні:

а) цёплыя – ружовым колерам;

б) халодныя – сінім.

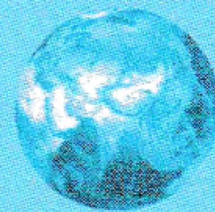
Падпішыце цячэнні: *Гальфстрым і Заходніх Вятроў.*

④ Нанясіце значок (↑) у месцы, дзе назіраюцца самыя высокія прылівы ў Сусветным акіяне – *заліве Фанды* (44°пн. ш. 65°з. д.).

⑤ Абвядзіце чорным колерам зімовую мяжу распаўсюджвання шматгадовых плывучых ільдоў.

Маштаб 1:100 000 000 (у 1 см 1000 км)

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ



ынвіча 80° 100° 120° 140° 160° 180° 160° 140° 120°

60° 40° 20° 0° 20° 40° 60°

ГІМАЛАІ

60° 80° 100° 120° 140° 160° 180° 160°

Заданні:

① Абазначце лічбамі ў квадрацiках найбольш буйныя басейны артэзіянскіх падземных вод:
1 – *Заходне-Сібірскі,*
2 – *Вялікі Аўстралійскі,*
3 – *Лівійскі.*

② Падпішыце назвы водных аб'ектаў: **рэкі** – *Амазонка, Місісіпі, Ніл, Янцзы, Мурэй;* **азёры** – *Байкал, Верхняе, Каспійскае мора;* **вадаспады** – *Анхель, Вікторыя.*

③ Абазначце сімваламі і запішыце з дапамогай адпаведных знакаў на карце:

◯ **рэкі:**
Р1 – *Волга,*
Р2 – *Енісей,*
Р3 – *Об,*
Р4 – *Парана,*
Р5 – *Конга,*
Р6 – *Дарлінг;*

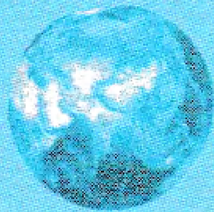
△ **азёры:**
О1 – *Вікторыя,*
О2 – *Эйр-Норт,*
О3 – *Танганьіка,*
О4 – *Аральскае мора,*
О5 – *Анежскае,*
О6 – *Ціцікака.*

④ Знакам ⟶ укажыце напрамкі цячэння падпісаных рэк. Падпісаныя азёры абвядзіце: сцёкавыя – чорным колерам, бяссцёкавыя – зялёным. Зафарбуйце азёры: прэсныя – блакітным колерам, салёныя – ружовым.

⑤ Падпішыце назвы мацерыка і астравы, якія з'яўляюцца абласцямі буйнога покрыўнага абледзянення. Адзначце знакам ✻ горы, якія нясуць вялікія горныя ледавікі.

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

Ацаніце свой узровень ведаў аб'ектаў гідрасферы	
Да 6 балаў	*выкарыстайце яшчэ адну спробу*
6–7	*знаток*
8	*эрудыт*
9	*эксперт*
10	*прафесіянал*



Заданні:

Падчас падарожжа па аб'ектах гідрасферы шасцікласнікі Вася і Насця склалі схему свайго маршруту.

① Вызначце, праз якія геаграфічныя аб'екты праходзіў маршрут, адзначыўшы іх лічбамі ў табліцы **(4 балы)**:

	Міжземнае мора
	Мексіканскі заліў
	цячэнне Заходніх Вятроў
	Паўночны Ледавіты акіян
	праліў Дрэйка
	возера Вікторыя
	Антарктыда
	Каспійскае мора
	Вялікі Аўстралійскі заліў
	Карыбскае мора
	Бенгальскі заліў
	Чорнае мора
	рака Парана
	рака Амазонка
	Саргасава мора
	рака Енісей

② Абвядзіце кружкамі зялёнага колеру водныя аб'екты сушы, якія адносяцца да басейна Атлантычнага акіяна **(1 бал)**.

③ Адзначце небяспечныя ўчасткі маршруту падарожжа:

а) знакам 〰 – цунамі **(0,5 бала)**;

б) знакам ◎ – сейсмічную актыўнасць **(0,5 бала)**;

в) знакам ✳ – дзеючыя вулканы **(0,5 бала)**;

г) знакам ≡≡ – балоты **(0,5 бала)**;

д) знакам ⁂ – сход лавін (раён горных ледавікоў) **(0,5 бала)**;

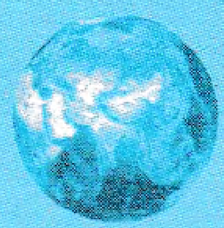
е) знакам ◆ – месцы дрэйфу айсбергаў **(0,5 бала)**.

④ Прадоўжыце маршрут падарожжа, дапоўніўшы яго двума сваімі цікавымі аб'ектамі гідрасферы (**+1 бал** за кожны цікавы аб'ект).

17 ____________________

18 ____________________

Маштаб 1:80 000 000 (у 1 см 800 км)



140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход ад

60° 40° 20° 0°

Паўночны палярны круг

Паўночны тропік

Паўднёвы тропік

Паўднёвы палярны круг

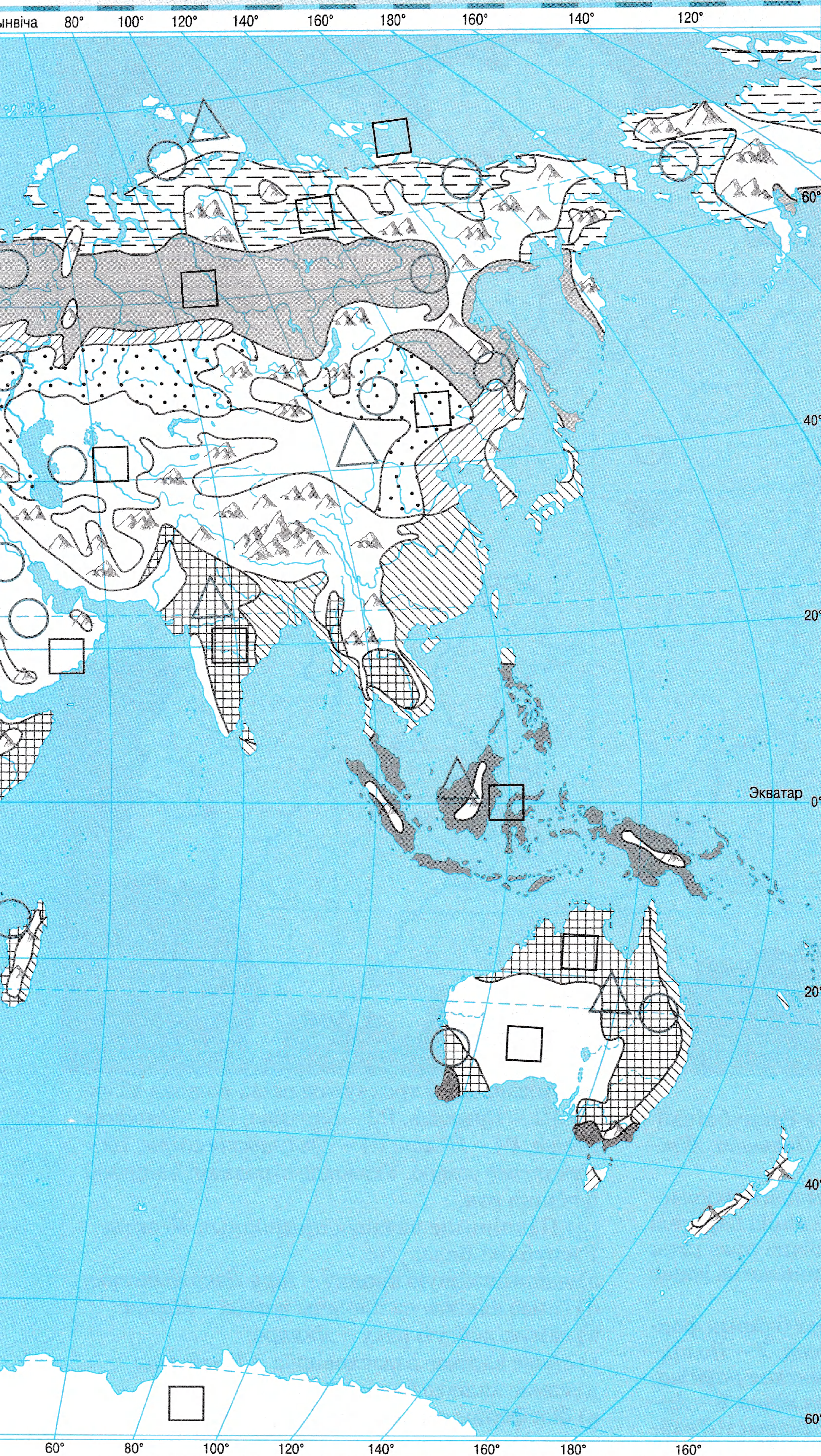
120° 100° 80° 60° 40° 20° 0° 20° 40°

Заданні:

① Расстаўце ў квадрацікі лічбы, якія адпавядаюць асноўным прыродным комплексам сушы: **1** – арктычныя і антарктычныя пустыні, **2** – тундра і лесатундра, **3** –хвойныя лясы, **4** – змешаныя і шыракалісцевыя лясы, **5** – лесастэпы і стэпы, **6** – паўпустыні і пустыні, **7** – саваны і рэдкалессі, **8** – вільготныя экватарыяльныя лясы. Звярайцеся пры выкананні задання з картамі вучэбнага атласа (стар. 28–29, 30–31).

② Зафарбуйце зялёным колерам прыродны комплекс, у якім размешчана ваша мясцовасць.

③ Расстаўце на карце літары, якія адпавядаюць умоўным знакам насельнікаў розных прыродных комплексаў: у кружочкі – раслін сушы, у трохвугольнікі – жывёл сушы, у зорачкі – насельнікаў Сусветнага акіяна.



УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

Расліны

- ЛМ — лішайнікі, мхі
- Х — хвоя
- Б — баабаб
- Д — дуб
- Э — эўкаліпт
- П — пальма
- КВ — кавыль
- ВК — вярблюджая калючка

Жывёлы

- П — пінгвін
- БМ — белы мядзведзь
- Л — лось
- СЛ — слон
- К — кенгуру
- М — малпа
- В — вярблюд
- З — зубр

Насельнікі Сусветнага акіяна

- Д — дэльфін
- СК — сіні кіт

УМОЎНЫЯ ЗНАКІ

Заданні:

① Падпішыце назвы суседніх з Рэспублікай Беларусь краін: *Расія, Украіна, Польшча, Літва, Латвія.*

② Падпішыце адміністрацыйны цэнтр вобласці, у якой вы жывяце. Начарціце лінію паралелі і лінію мерыдыяна, якія праходзяць праз гэты населены пункт. Вызначце і падпішыце на карце яго геаграфічныя каардынаты.

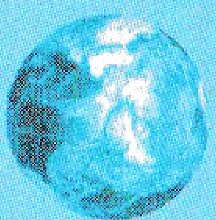
③ Абазначце лічбамі ў кружочках буйныя формы рэльефу: **1** – *Мінскае ўзвышша,* **2** – *Полацкая нізіна,* **3** – *Цэнтральнабярэзінская раўніна,* **4** – *Палеская нізіна,* **5** – *Нёманская нізіна,* **6** – *Аршанска-Магілёўская раўніна.* Выкарыстоўвайце карту вучэбнага атласа на стар. 32.

④ Абазначце ў трохвугольніках водныя аб'екты: Р1 – *Прыпяць,* Р2 – *Бярэзіна,* Р3 – *Заходняя Дзвіна,* Р4 – *Нёман;* В1 – *Браслаўскія азёры,* В2 – *Лукомскае возера.* Укажыце стрэлкамі напрамкі цячэння рэк.

⑤ Падпішыце важныя прыродныя аб'екты Рэспублікі Беларусь:

а) найвышэйшую кропку – *гару Дзяржынскую;*
б) самае вялікае па плошчы возера – *Нарач;*
в) самую доўгую раку – *Дняпро;*
г) самае вялікае вадасховішча – *Вілейскае;*
д) самае вялікае балота – *Ельня;*
е) біясферны запаведнік – *Бярэзінскі.*

Маштаб 1:3 000 000 (у 1 см 30 км)



Заданні:

На карту ўмоўнымі знакамі нанесены ўнікальныя геаграфічныя аб'екты і з'явы планеты. Абазначце іх адпаведнымі лічбамі на карце і запішыце ва ўмоўных знаках іх назвы. Для выканання задання выкарыстоўвайце даведачныя табліцы вучэбнага атласа на стар. 34–36, а таксама матэрыялы вучэбнага дапаможніка („Геаграфічныя рэкорды" перад тэмамі „Літасфера", „Гідрасфера", „Атмасфера", „Біясфера").

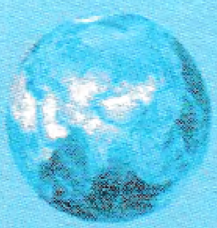
□ **Рэкорды літасферы:**
1 – самы вялікі па плошчы востраў, 2 – найвышэйшая горная вяршыня Зямлі, 3 – самы доўгі горны ланцуг сушы, 4 – самая вялікая па плошчы раўніна, 5 – самы высокі дзеючы вулкан свету, 6 – самая доўгая пячора, 7 – самы нізкі пункт на сушы.

△ **Рэкорды атмасферы:**
1 – самая нізкая тэмпература, 2 – самая высокая тэмпература, 3 – самая вялікая амплітуда тэмператур, 4 – абсалютны максімум выпадзення ападкаў, 5 – найбольшая сярэднегадавая колькасць ападкаў, 6 – найменшая сярэднегадавая колькасць ападкаў.

○ **Рэкорды гідрасферы:**
1 – самы вялікі акіян, 2 – найбольшая глыбіня Сусветнага акіяна, 3 – самае вялікае мора, 4 – самае цёплае і салёнае мора, 5 – самы шырокі праліў, 6 – самая доўгая рака, 7 – самы высокі вадаспад, 8 – самае вялікае возера, 9 – самае глыбокае возера, 10 – самае вялікае балота, 11 – самы вялікі артэзіянскі басейн.

☆ **Рэкорды біясферы:**
1 – самая ўрадлівая глеба, 2 – паўночная мяжа распаўсюджвання раслін, 3 – самае паўночнае млекакормячае, 4 – самае паўднёвае млекакормячае, 5 – самая буйная жывёла сушы, 6 – самая буйная марская жывёла, 7 – самая маленькая птушка, 8 – самая высакагорная жывёла, 9 – самы вялікі каралавы рыф.

□1 ______
□2 ______
□3 ______
□4 ______
□5 ______
□6 ______
□7 ______
△1 ______
△2 ______
△3 ______
△4 ______
△5 ______
△6 ______
○1 ______
○2 ______
○3 ______
○4 ______
○5 ______
○6 ______
○7 ______
○8 ______
○9 ______
○10 ______
○11 ______
☆1 ______
☆2 ______
☆3 ______
☆4 ______
☆5 ______
☆6 ______
☆7 ______
☆8 ______
☆9 ______



Правяраем сябе. Знатакі геаграфіі выпраўляюць памылкі

140° 160° 180° 160° 140° 120° 100° 80° 60° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход

60°
40°
20°
0°
20°

Гібралтарскі прал.
Паўночны палярны круг
Юкан
Малайскі архіпелаг
Лаўрэнційская нізіна
Гудзонаў заліў
в. Грэнландыя
ПАЎНОЧН
влк. Лакі
КАРДЫЛЬЕРЫ
ПАЎНОЧНАЯ АМЕРЫКА
воз. Верхняе
Апалачы
Амазонка
САРГАСАВА МОРА
Мексіканскі праліў
Паўночны тропік
Сярэдзінна-Атлантычны хрыбет
ГАЛЬФСТРЫМ
Еў
Е
Атлас
Альпы
МІЖЗЕМНАЕ МОРА
ЧОРНАЕ МОРА
влк. Везувій
+70°
влк. Арысаба
САХАРА
АФРЫКА
ПАЦЫФІКІ
Суэцкі канал
вдсп. Чуасу
Экватар
Гвінейскі заліў
Конга
воз. Вікторыя
влк. Кілі
Амазонская нізіна
Місісіпі
ПАЎДНЁВАЯ АМЕРЫКА
Бразільскае пласкагор'е
Парана
НАМІБ
влк. Льюльяйльяка
Паўднёвы тропік
вдсп. Замбезі
КАЛАХАРЫ
Магеланаў праліў
Паўднёвы палярны круг
АНТ

АНТАРКТЫДА
20° на захад ад Грынвіча 0° на ўсход ад Грынвіча 20°
40°
60°
80°
Шэльфавы ледавік Роса
Паўднёвы полюс
100°
120°
140° 160° 180° 160° 140°
влк. Эрэбус
Паўднёвы палярны круг

120° 100° 80° 60° 40° 20° 0° 20°



Заданні:

На прапанаванай карце навучэнец дапусціў 25 памылак.

1 Знайдзіце памылкі і абвядзіце іх аранжавым алоўкам (ручкай).

2 Выпраўце памылкі:

а) калі аб'ект размешчаны ў няправільным месцы, то стрэлкай укажыце, куды яго трэба перанесці;

б) калі дапушчана памылка ў назве або абсалютнай вышыні, то закрэсліце і напішыце правільны адказ.

ынвіча 80° 100° 120° 140° 160° 180° 160° 140°

Л Е Д А В І Т Ы А К І Я Н

Е В Р А З І Я

Заходне-Сібірская раўніна

Сярэднесібірскае пласкагор'е

Верхаянскі хр.

Лена

Енісей

воз. Байкал

Амур

АХОЦКАЕ МОРА

влк. Беларуская Сопка

Волга

Уральскія горы

АРАЛЬСКАЕ МОРА

Каўказ

Тыбецкае нагор'е

Хуанхэ

Янцзы

влк. Фудзіяма

Г І М А Л А І

6960 г. Джамалунгма

Інд

Ганг

Аравійскі п-аў

пласкагор'е Дэкан

ФІЛІПІНСКАЕ МОРА

Марыянскі жолаб

10022

Ц І Х І

Паўночны тропік

влк. Кракатау



Экватар

в. Калімантан

А К І Я Н

І Н Д Ы Й С К І А К І Я Н

в. Мадагаскар

АЎСТРАЛІЯ

Заходне-Аўстралійскае пласкагор'е

воз. Эйр-Норт

Дарлінг

Вялікі Водападзельны хрыбет

Аўстралійскі заліў

ТАСМАНАВА МОРА

ЗЕЛАНДЫЯ

Паўднёвы тропік

20° 0° 20° 40°

А Р К Т Ы Д А

60° 80° 100° 120° 140° 160° 180°

Ацаніце свой узровень умення работы з картай	
< 9 памылак	*выкарыстайце яшчэ адну спробу*
9–13	*знаток*
14–18	*эрудыт*
19–23	*эксперт*
24–25	*прафесіянал*

Маштаб 1:80 000 000 (у 1 см 800 км)

Геаграфічная наменклатура

Раўніны: *Усхо́дне-Еўрапе́йская, Лаўрэнці́йскае ўзвы́шша, Амазо́нская нізі́на, Сярэднесібі́рскае пласкаго́р'е, упа́дзіна Гхор.*

Горы: *А́льпы, Атла́с, Вялікі Водападзе́льны хрыбет, Каўка́з, Ура́льскія, Гімала́і, г. Джамалу́нгма, Кардыльеры, А́нды.*

Вулканы: *Везу́вій, Кіліманджа́ра.*

Сярэдзінна-акіянічны хрыбет *Сярэ́дзінна-Атланты́чны.*

Акіянічны жолаб *Марыя́нскі.*

Катлавіна *Паўночна-Усхо́дняя.*

Моры: *Міжзе́мнае, Чырво́нае, Чо́рнае, Балты́йскае.*

Залівы: *Гвіне́йскі, Бенга́льскі, Вялікі Аўстралі́йскі, Мексіка́нскі.*

Пралівы: *Бе́рынгаў, Гібралта́рскі, Магела́наў.*

Цячэнні: *Гальфстры́м, Заходніх Вятро́ў.*

Рэкі: *Амазо́нка, Місісі́пі, Ніл, Янцзы́, Мурэ́й.*

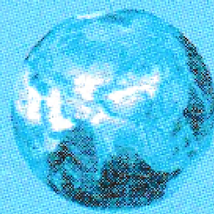
Азёры: *Байка́л, Ве́рхняе, Каспі́йскае мора.*

Вадаспады: *А́нхель, Вікто́рыя.*

Ледавік *Фе́дчанкі.*

Балота *Васюга́нскае.*





Змест

Вучэбнае выданне

Контурныя карты. Фізічная геаграфія. 6 клас
Дапаможнік для навучэнцаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

Змест і практычныя заданні распрацавалі: А. Г. Кальмакова, В. У. Пікулік
Карты складзены і падрыхтаваны да друку Рэспубліканскім унітарным прадпрыемствам „Белкартаграфія" Дзяржаўнага камітэта па маёмасці Рэспублікі Беларусь у 2017 г.

Рэдактары: Т. І. Варачкіна, Л. А. Чарнышова
Мастацкае афармленне – А. С. Хацееў
Тэхнічны рэдактар Н. М. Шэвель

Падпісана да друку 17.07.2017. Фармат паперы 62x92 1/8.
Бумага афсетная. Друк. арк. 3,5. Ум. друк. арк. 3,7.
Тыраж 5 000 (1-й завод 3 000) экз. Заказ №1922.

РУП „Белкартаграфія".
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/30 ад 19.08.2013, № 3/1450 ад 14.04.2017.
Пр. Машэрава, 17 А, 220029, Мінск.
Тэл./факс (017) 284-71-59, 334-81-54.
E-mail: belkartograf@yandex.by
www.belkarta.by www. белкартографія.бел

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства „Выдавецтва „Беларускі Дом друку". Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/102 ад 01.04.2014.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.






ISBN 978-985-508-426-7
